

Основні питання функціонування недержавних пенсійних фондів

Наталія Кравченко

Що таке недержавний пенсійний фонд ? (НПФ)

НПФ – це юридична особа, яка має статус неприбуткової організації (непідприємницького товариства) та створюється з метою накопичення пенсійних внесків на користь учасників фонду та здійснення пенсійних виплат.

- НПФ створюється на підставі рішення засновників та не має на меті отримання прибутку для його подальшого розподілу між засновниками.
- Учасник НПФ – фізична особа, на користь якої сплачуються пенсійні внески до НПФ.
- Отриманий прибуток розподіляється тільки між учасниками НПФ.
- НПФ не може бути оголошений банкрутом та ліквідований за законодавством про банкрутство.

Вид діяльності НПФ

- Виключним видом діяльності НПФ є **недержавне пенсійне забезпечення** учасників фонду, що включає:
 - акумулювання пенсійних внесків та їх інвестування;
 - розподіл отриманого інвестиційного доходу серед учасників та його облік на індивідуальних пенсійних рахунках;
 - здійснення пенсійних виплат учасникам.
- **Роботодавець добровільно приймає рішення про сплату пенсійних внесків до НПФ на користь своїх працівників, однак, розпочавши, не може необґрунтовано відмовитися від їх сплати.**
- **Пенсійні накопичення учасника НПФ є його власністю та можуть успадковуватися.**

3

Види НПФ: 1. Корпоративний НПФ

- **Засновники:** юридична особа - роботодавець або кілька юридичних осіб - роботодавців, до яких можуть приєднуватися роботодавці-платники (бюджетні установи в особливому порядку).

Економічні вимоги до роботодавців - засновників та платників корпоративного НПФ:

- **Вимога** беззбиткової діяльності не менше ніж протягом одного фінансового року.
- **Зобов'язання** сплачувати внески до корпоративного НПФ за ВСІХ своїх працівників після його створення (приєднання до фонду).

- **Учасники:** фізичні особи, які перебувають у трудових відносинах з роботодавцями - засновниками та платниками відповідного корпоративного фонду.

4

Види НПФ: 2. Професійний НПФ

- **Засновники**: об'єднання юридичних осіб - роботодавців, об'єднання фізичних осіб (включаючи профспілки) або фізичні особи, пов'язані за родом їх професійної діяльності.

Економічні вимоги до засновників професійного НПФ не встановлені.

- **Учасники**: фізичні особи, пов'язані за родом їх професійної діяльності, визначеної в статуті фонду (наприклад, працівники хімічної галузі).

5

Види НПФ: 3. Відкритий НПФ

- **Засновники**: будь-які юридичні особи (крім бюджетних).

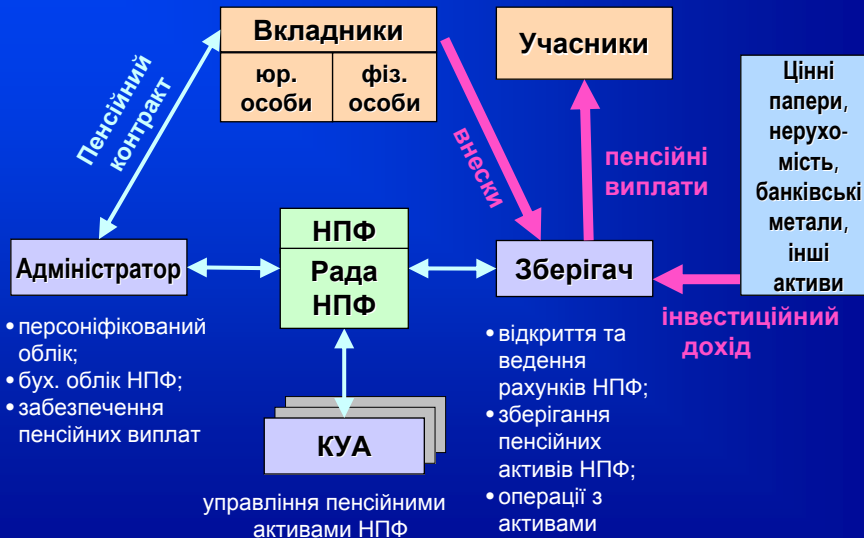
Економічні вимоги до засновників відкритих НПФ не встановлені.

- **Учасники**: будь-які фізичні особи незалежно від місця та характеру їх роботи.

Юридична особа може бути одночасно засновником не більш як одного корпоративного чи одного професійного НПФ. Така юридична особа може бути засновником одного або кількох відкритих НПФ.

6

Схема функціонування НПФ

7

Управління НПФ

Рада фонду – єдиний орган управління НПФ, який контролює поточну діяльність НПФ і вирішує основні питання його роботи (затверджує інвестиційну декларацію).

Своїх представників до Ради фонду можуть делегувати засновники НПФ та роботодавці-платники корпоративного НПФ і таким чином впливати на діяльність та інвестиційну політику НПФ.

Рада НПФ вибирає адміністратора, компанію з управління активами та банк - зберігач фонду і укладає з ними договори про обслуговування фонду.

Рада підзвітна зборам засновників НПФ – вищому органу управління НПФ.

8

Основні функції компаній, що обслуговують НПФ

Адміністратор (завжди - один):

- веде персоніфікований облік учасників НПФ
- веде бухгалтерський облік НПФ
- укладає від імені НПФ пенсійні контракти з вкладниками
- забезпечує пенсійні виплати (на визначений строк та одноразові)
- надає НПФ агентські та рекламні послуги

Компанія з управління активами (КУА) (одна або кілька) –

здійснює управління пенсійними активами шляхом надання **зберігачу і торговцям цінними паперами** розпоряджень щодо розміщення активів у відповідні інвестиції

Зберігач (завжди - один):

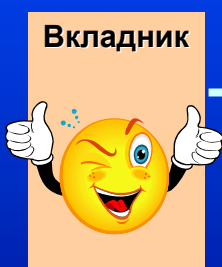
- відкриває та веде рахунки НПФ
- зберігає пенсійні активи у формі цінних паперів та документи, що підтверджують право власності на пенсійні активи
- здійснює операції з пенсійними активами, контролює їх на відповідність законодавству.

Такі компанії повинні мати відповідні ліцензії.

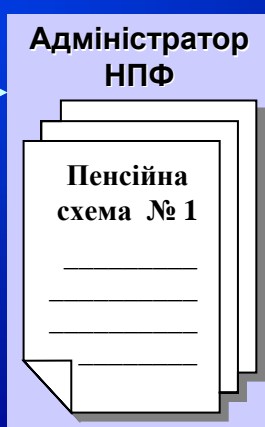
9

Як стати вкладником НПФ ?

Прийняття рішення
про сплату внесків
до НПФ

Вибір
пенсійної
схеми

Укладення
пенсійного
контракту

10

Пенсійна схема

- Умови та порядок недержавного пенсійного забезпечення учасників НПФ встановлюються у вигляді **пенсійних схем**.
- Пенсійні схеми корпоративного та професійного пенсійних фондів погоджуються з представниками трудових колективів відповідних юридичних осіб-роботодавців, і до колективних договорів вносяться відповідні зміни.
- НПФ може використовувати одну або кілька пенсійних схем (наприклад, для вкладників - юридичних осіб та фізичних осіб).
- Вкладники можуть вибрати в НПФ будь-яку із затверджених пенсійних схем, а також можуть замінити на іншу пенсійну схему, але не частіше 1-го разу на 6 місяців.

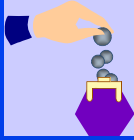
Встановлення мінімально гарантованої норми прибутку за будь-якою пенсійною схемою забороняється. Однак, договір НПФ з компанією з управління активами може передбачати забезпечення мінімальної доходності на рівні офіційного індексу інфляції.

11

Пенсійний контракт

- Вкладник може укласти один або кілька **пенсійних контрактів** з одним або кількома пенсійними фондами.
- У пенсійному контракті визначаються розміри та порядок сплати внесків до НПФ, відповідно до умов обраних пенсійних схем.
- Якщо роботодавець здійснює пенсійні внески на користь всіх своїх працівників (до корпоративного або професійного НПФ), пенсійні контракти укладаються роботодавцем з НПФ за вибором такого роботодавця.

12

Пенсійні внески

- Рада НПФ має право встановити мінімальний розмір пенсійних внесків, що не перевищує 10% мінімальної зарплати на місяць.
- Максимальний розмір пенсійних внесків до НПФ не обмежується.
- **Податкові пільги** – на валові витрати підприємства відносяться суми пенсійних внесків у межах 15% зарплати працівника за рік, але не більше граничної суми податкової соціальної пільги (1,4 прожиткового мінімуму для працездатних осіб – 740 грн. на місяць у 2007 році).
- **Розмір пенсійних внесків до корпоративного або професійного НПФ, що сплачуються за кошти засновників цих фондів та роботодавців - платників, може визначатися у колективному договорі.**
- Фізичні особи - учасники будь-якого НПФ мають право самостійно сплачувати додаткові внески на свою користь.

13

Пенсійні внески (продовження)

Корпоративний НПФ

- Роботодавці - засновники і платники корпоративного НПФ зобов'язані платити внески за ВСІХ своїх працівників.
- Можливе тимчасове припинення сплати внесків на період до одного року.
- Розміри внесків роботодавців встановлюються у відсотках відносно суми зарплати працівників і можуть бути:
 1. однаковий відсоток на користь всіх працівників; **або**
 2. відсотки, диференційовані за прогресивною шкалою залежно від:
 - віку,
 - стажу роботи працівників НА ДАНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ,
 - віку та стажу одночасно,із встановленням для кожної визначеної роботодавцем групи працівників однакового відсотка відрахувань відносно суми їх зарплати.
- **Внески до корпоративного фонду не можна диференціювати в залежності від ПОСАДИ працівника.**

14

Пенсійні внески (продовження)

Професійний НПФ

Вкладниками професійного НПФ можуть бути професійні об'єднання, роботодавці та фізичні особи відповідно до статуту такого НПФ.

Сплата внесків засновниками професійного НПФ не є обов'язковою, але у разі прийняття ними рішення про сплату внесків діють принципи, аналогічні корпоративному НПФ.

Відкритий НПФ

Роботодавець може самостійно вирішувати:

- За яких працівників робити внески, а за яких – ні.
- Яким чином диференціювати такі внески, в т.ч. можливо залежно від посад працівників.
- Коли та за яких умов починати та припиняти сплату таких внесків за своїх працівників.

15

Приклад диференційованих розмірів внесків до корпоративного НПФ за віком

Працівники віком	Пенсійні внески, % від суми зарплати працівників
18 – 25 років	3
26 – 35 років	6
36 – 45 років	10
46 – 55 років	15

16

Приклад диференційованих розмірів внесків до корпоративного НПФ за стажем роботи

Працівники із стажем роботи на даному підприємстві	Пенсійні внески, % від суми зарплати працівників
1 – 5 років	3
6 – 15 років	6
16 – 20 років	10
21 рік та вище	15

17

Приклад диференційованих розмірів внесків до корпоративного НПФ за стажем роботи та віком одночасно

Працівники віком	Пенсійні внески, % від суми зарплати для працівників із стажем роботи на даному підприємстві (років)					
	1 - 3	4 - 7	8 - 12	13 - 18	19 - 22	23 - 27
18 – 25 років	2	3				
26 – 35 років	2	3	4	5		
36 – 45 років	2	3	4	5	7	10
і так далі						

18

Пенсійні виплати

- Уся сума отриманого інвестиційного доходу, за вирахування витрат на обслуговування фонду, розподіляється пропорційно сумам, облікованим на індивідуальних пенсійних рахунках учасників.
- Роботодавець - вкладник не вирішує, який розмір пенсій буде виплачуватися учасникам НПФ.
- Розмір пенсійних виплат визначається, виходячи з суми накопичених коштів учасника НПФ, яка залежить від:
 - загальної суми пенсійних внесків,
 - розміру інвестиційного доходу,
 - витрат на обслуговування фонду,
 - тривалості періоду накопичення.

19

Пенсійні виплати (продовження)

$$\text{пенсійна виплата з НПФ} = \frac{\text{пенсійні накопичення учасника}}{\text{кількість виплат}} - \text{податок}$$

Учасник фонду визначає:

- Пенсійний вік – може дорівнювати або бути меншим чи більшим від загально-встановленого пенсійного віку на 1 - 10 років, тобто
 - для жінок – від 45 до 65 років,
 - для чоловіків – від 50 до 70 років.
- Строк виплат – 10 років або більше.

20

Переваги участі підприємств в НПФ

- **Вирішення соціальних завдань** – формування додаткової пенсії для працівників; соціальний пакет.
- **Підвищення ефективності кадрової політики** – залучення та утримання висококваліфікованих працівників; омолодження кадрового складу.
- **Економічні мотивації:**
 - **податкові пільги;**
 - пенсійні внески не включаються до фонду оплати праці, тобто на них не здійснюються обов'язкові соціальні нарахування;
 - **додаткові інвестиції** – дозволено інвестувати в цінні папери одного емітента до 5% пенсійних активів НПФ.

21

Переваги участі підприємств в НПФ (продовження)

Корпоративний НПФ

Корпоративний НПФ найвигідніше створювати великим підприємствам, промислово-фінансовим групам.

Активи корпоративних НПФ дозволено інвестувати в цінні папери їх засновників – до 5% від активів НПФ (до 10% протягом перших 5 років після створення фонду).

Професійний НПФ

У професійному НПФ може брати участь будь-яка кількість роботодавців, за умови їх відповідності характеристикам, визначеним статутом фонду – належність до однієї галузі економіки (території; профспілки; об'єднання роботодавців).

22

Переваги участі підприємств в НПФ (продовження)

Відкритий НПФ

Правила встановлення внесків роботодавцем менш регламентовано законом, ніж для корпоративного та професійного НПФ.

Однак, роботодавці - вкладники відкритого НПФ не можуть призначати членів Ради НПФ і таким чином впливати на фінансовий стан та інвестиційну політику НПФ.

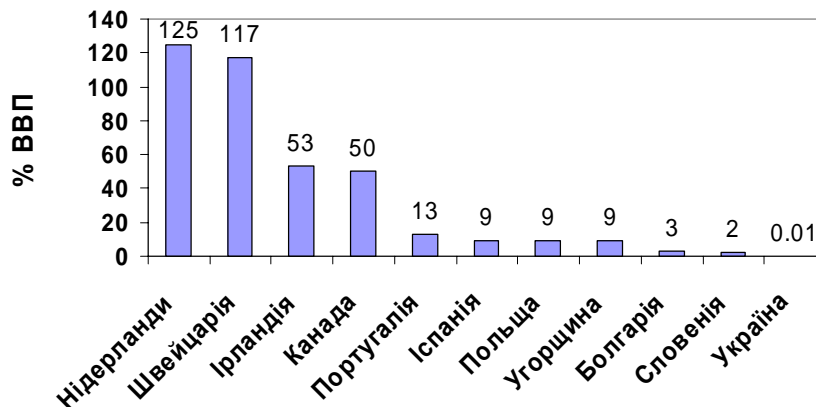
Середнім та малим підприємствам доцільно:

- об'єднуватися та створювати корпоративний НПФ за участю кількох роботодавців; **або**
- приєднатися до вже створеного корпоративного НПФ як роботодавці-платники; **або**
- сплачувати внески до відкритого або професійного НПФ.

23

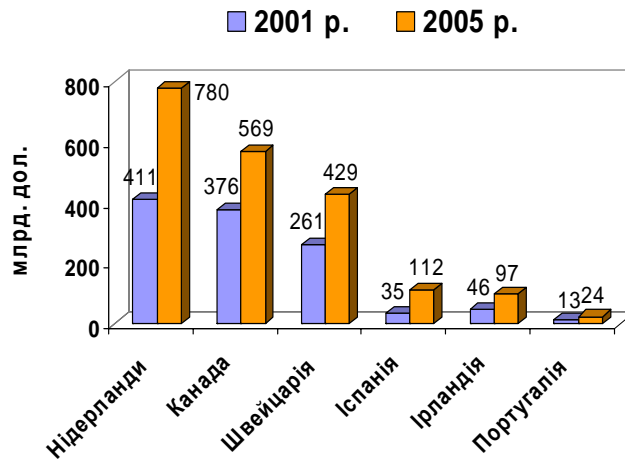
Активи НПФ II та III рівнів

2005 р.

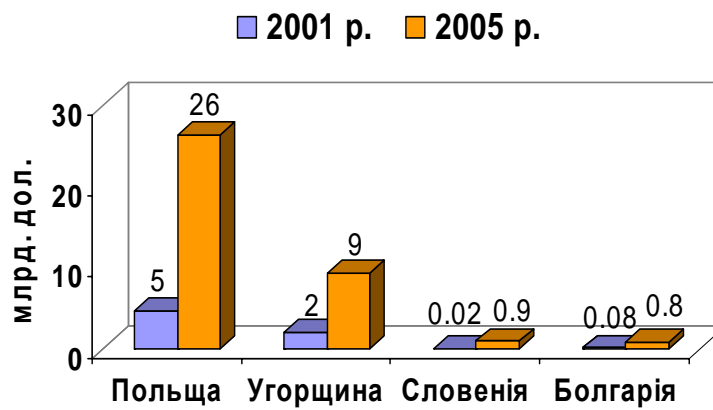
24

Активи НПФ II та III рівнів

25

Активи НПФ II та III рівнів

26

Дякую за увагу !

Додаткова інформація:

<http://www.capitalmarkets.kiev.ua>

<http://www.pension.kiev.ua>

<http://www.dfp.gov.ua>